

İş Kazası Sonucu Oluşan Maliyetlerin İncelenmesi

Ziya Ersoy¹

Özet

Sanayileşme ile birlikte yeni sektörler ve iş kolları oluşmuştur. Ortaya çıkan yeni sektörler ve çalışma alanları da insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. İnsanlara çalışma alanları oluşturularak geçimlerini sağlamaları için maddi imkân sağlanmıştır. Aynı zamanda bu durum ülke ekonomisine de katkıda bulunmaktadır. İnsanların çalıştığı ortamlarda sağlığının ve güvenliğinin korunması önem arz etmektedir. Dünyada iş hayatında yaşanan kazalar ile mesleki hastalıkların sonucunda milyonlarca insan hayatını kaybetmektedir. Bu sebepten dolayı çalışma alanlarında sağlığı koruyarak güvenli çalışma yapmak için kurallara önem vermek gerekir. Bu kurallar ile yaşanacak kazalar ve sağlık sorunlarının önüne geçmek amaçlanmaktadır. Böyle durumların oluşmaması adına önlemler almak gerekir. Bu önlemlerin elbette ki bir de maliyeti söz konusu olacaktır. Ancak bu maliyet yaşanan bir olayın sonrasında açığa çıkan maliyetin çok daha az bir miktarıdır. Ülkelerin iş kazası verileri incelendiğinde birçok ülkenin kaza sonrası maddi harcaması milli hasılasının bir bölümüne denk geliyor ve bu çok yüksek bir değerdir. Sadece maddi olarak hesap edilen ve görünen maliyet olarak bilinen bu hesaplama içerisinde gizli maliyetler yer almamaktadır. İş yerleri yaşanan bir iş kazası sonucunda görünen maliyetlerin yanı sıra gizli maliyetler neticesinde de kayba uğrar. Bu kayıp bilinen maliyetin oldukça üzerinde bir maliyete denk gelmektedir. Hem maliyetlerin hem de insan ölümlerinin önüne geçebilmek için iş kazalarının önlenmesi ve iş sağlığı ve güvenliğine önem verilmesi dünya çapında gerekli olan bir konudur. Bu çalışmada iş kazası kavramının tanımlaması yapılarak yaşanan bir iş kazası neticesinde işverenlerin maruz kalmış oldukları maliyetler incelenerek açıklanmıştır. Ayrıca ortaya çıkabilecek maliyetler ile olay öncesindeki harcanabilecek olan önlem maliyeti karşılaştırması yapılmıştır. Çalışma sonucunda yaşanan iş kazalarının gerçekleşmeden önceki önlem maliyetlerinin kaza sonrası harcanan maliyetlere oranla çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

1 Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi Oğuzeli Meslek Yüksekokulu, ziyaa.33@hotmail.com, ORCID NO: 0000-0001-6488-7497

1. GİRİŞ

Sanayileşme ile birlikte birçok yeni sektör ve iş kolları açığa çıkmıştır. Çalışma alanlarının artmasıyla yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıkları sayısı da artış göstermektedir. Çalışma ortamının çalışan açısından güvenli hale getirilmemesi, *iş sağlığı ve güvenliği (isg)* önlemlerinin göz ardı edilmesi, çalışanların eğitim yetersizliği gibi birçok nedenden ötürü iş kazası ve meslek hastalıkları oluşmaktadır (Ceylan, 2021). Oluşan kazalar ve hastalıkların önüne geçebilmek için proaktif yaklaşım denilen olay gerçekleşmeden önce alınan önlemler benimsenmelidir (Yılmaz ve Yıldırım 2022). Bu yaklaşımın benimsenmesi durumunda iş kazaları %98, meslek hastalıkları ise %100 oranında önlenmektedir. Çünkü iş kazalarının %88'i tehlikeli hareketten, %10'u tehlikeli durumlardan ve %2'si ise doğal olaylardan meydana gelir (Üngüren vd., 2017: 24). Çalışanlar ile çalışma ortamında *isg* konusundaki önlemlere dikkat edilmesi durumunda tehlikeli hareket ve tehlikeli durumlardan oluşan %98'lik kaza oranının önüne geçilebilmektedir. Yine bu önlemlere dikkat edilip kurallara uyulması durumunda insanlarda oluşabilecek meslek hastalıkları tam anlamıyla oluşmasını engelleyici çalışma ortamı sağlanacak ve buna rağmen oluşması durumunda erken teşhis edilip önüne geçebilme yani tedavi edilme durumu söz konusu olacaktır. Bütün bu kaza ve hastalıkların oluşmasını önlemenin ve proaktif yaklaşımı benimsemenin elbette ki bir maliyeti söz konusu olacaktır. Ancak maalesef ki birçok çalışma alanında yaşanmamış bir olaya karşı bu yaklaşımı benimseyip olay gerçekleşmeden önce önlem alınma durumu oluşmuyor. İşverenler bu önlemler için maddi bir harcama yapma gereksiniminde bulunamayabiliyorlar. Bu algının oluştuğu kişiler çoğunlukla *isg'yi* yalnızca kâğıt üzerinde yapılan ve ek masraflar çıkarılan bir alan olarak görüp öneminin farkında olmayan işverenlerdir. Bu düşünce yapısına sahip olan kişilere öncelikle işyerinde bir kaza veya hastalık neticesinde oluşan maddi/manevi kayıplar ile olay gerçekleşmeden önce o olay için alınacak önlemin maddi maliyeti arasındaki karşılaştırmayı anlatmak gerekmektedir. Yaşanan bir olay neticesinde herkes tarafından bilinen ve görülen maliyetler söz konusu iken aynı zamanda o olay ile ilgili gizli maliyetler de söz konusudur. Gizli maliyetler çok önemsizmiş gibi görünse de iş yerinde olan bir kaza veya mesleki kaynaklı oluşan bir hastalık sonucu ortaya çıkan maliyetlerin büyük çoğunluğunu gizli maliyetler oluşturur (Özbakır ve Cengiz, 2023). Bu sebepten dolayı iş yerlerindeki sağlık ve güvenlik ile ilgili önlemleri göz ardı eden bütün işverenlere görünen ve gizli maliyetlerden söz etmek gerekir.

2. İŞ KAZASININ TANIMI

Kaza kavramı ihmal ya da dikkatsizlik neticesinde zararın oluşması şeklinde tanımlanabilir. Ancak kaza kavramının tanımında yer ve zaman bilgisi verilmemesi nedeniyle iş kazasını tanımlamada yetersiz kalacaktır. Bu sebepten dolayı kaza kavramı ile iş kazası kavramının anlamsal farklılıkları bulunmaktadır (Aydoğan Z, 2025).

İş kazası kavramının tanımı 5510 sayılı kanun, 6331 sayılı kanun, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve birçok farklı kaynaklarda çeşitli şekillerde yapılmıştır.

6331 Sayılı İSG Kanunu; Çalışma ortamında ya da işin gerçekleştirilmesi sebebiyle oluşan, sonucunda ölümün gerçekleşmesine ya da vücudu ruhsal olarak veya bedensel olarak engelli durumuna getiren olaylar şeklinde tanımlamaktadır (Kanun, 2012).

WHO iş kazasını tanımlarken öncesinde planlanmayan, büyük çoğunluğu kişide yaralanmaya, üretimin aksamasına yol açabilen olaylar olarak ifade etmiştir. ILO ise belli bir zarara veya yaralanmalara yol açan beklenmedik ve öncesinde planlanmayan olaylar şeklinde tanımlamaktadır (Acara vd., 2021).

İçerisinde ayrıntılı tanım 5510 sayılı kanunda yer almaktadır. Bu kanunun 13. Maddesine göre iş kazası (Kanun, 2006);

- Sigortalı bir çalışanın işyeri içerisinde bulunmuş olduğu zaman dilimlerinde,
- İşverenin yürüttüğü iş sebebiyle sigortalının kendi namına ve hesabına bağımsız bir şekilde çalışması durumunda yürüttüğü iş dolayısıyla,
- Bir işverenin çalışanı olan sigortalının, işveren tarafından görevlendirilerek işyeri dışındaki bir yere gönderilmesiyle işini gerçekleştirdiği zamanlarda,
- Emziren çalışanların, iş kanunu kapsamında çocuğunu beslemek için verilen zamanlarda,
- Sigortalı çalışanların işe gidip gelebilmesi amacıyla işveren tarafından sağlanan bir taşıt ile gidiş geliş yaptıkları zamanlarda, meydana gelen ve sigortalı çalışanları hemen ya da sonrasında fiziksel ya da ruhsal olarak engelli hâline getiren olaylara denmektedir.

3. İŞ KAZASI SONUCU OLUŞAN MALİYETLER

Çalışma hayatında meydana gelen iş kazaları sonucunda maliyetler açığa çıkmaktadır. İSG'nin yeterince özüm senerek uygulanmaması

durumunda, iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi istenmeyen durumlara yol açmaktadır. Bunların maliyeti, çalışanlar tarafından can ve sağlık kaybıyla; işletmeler tarafından ise finansal kaynaklar ve vicdani sorumluluk yüküyle karşılanmaktadır (Çevik Taşdemir ve Yıldırım, 2020). Genel olarak bu maliyetleri Koç ve Akbıyık (2011), doğrudan ve dolaylı maliyetler olarak ya da görünen ve gizli maliyetler olarak sınıflandırmaktadır.

3.1. GÖRÜNEN MALİYETLER

İş kazaları neticesinde oluşan ve en çok bilinen maliyetler görünen maliyetlerdir. Direkt maliyetler olarak da bilinmektedir (Tan, 1999; Osterhautd, 2002). Kaza sonucu oluşan maliyetlerden ilkidir ve genellikle ilk akla gelen maliyetler olarak bilinir. Tedavi maliyetleri, tazminatlar, oluşan hasarın onarım maliyeti ve adli maliyetler ile cezalar görünen maliyetler içerisinde yer almaktadır (Leigh vd., 2006).

3.1.1. TEDAVİ MALİYETLERİ

İş kazaları ya da mesleki kaynaklı oluşan hastalıkların kayıtlarının tutulmasına ve bildirimlerinin yapılmasına rağmen çalışanlardaki iş kaybetme korkusu gibi çeşitli nedenlerle yaşanan bir kaza ya da hastalık kayıtlara ve istatistiklere yansımamaktadır. İstatistik verilerini tutmak kazaları önlemek için önem araz etmektedir. Ülkelerde işveren ve çalışanların işg konusunu anlamak için karşılaşacakları kazalar ve mesleki kaynaklı hastalıklar konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Gelişmekte olan ülkelerin işverenleri işg ile ilgili bilgilendirme ve eğitime ihtiyaç duyarlar (Hämäläinen vd., 2009). Yaşanan bir iş kazası sonucunda çalışan bir veya daha fazla kişide oluşan yaralanma neticesinde yeniden sağlığına kavuşabilmesi amacıyla yapılan harcamalar tedavi maliyetleridir. Burada önemli olan hususlar kaç kişinin yaralanmış olması ve oluşan yaralanmanın ciddiyetinin ne derecede olduğudur. Bu durum hem kişinin sağlığına kavuşup bir an önce işine geri dönebilmesi hem de tedavi için harcanacak olan masrafın tutarını doğrudan etkilemektedir (Çolak vd., 2022).

3.1.2. TAZMİNATLAR

İşverenlerin tazminat ödemesi bir çalışanın kaza geçirmesi ya da kaza neticesinde ölüm olması durumunda bazı tazminat ödemeleri ortaya çıkar. Ölüm olmayan durumlarda kaza sonrası çalışana sosyal güvenlik kurumu aracılığı ile geçici veya sürekli iş göremezlik ödemesi verilir. Bu ödenek çalışanın tekrardan işe dönüp dönmeyeceğine göre belirlenir. Ancak kaza sonrası ölüm olması durumunda ise tazminat ödemesi gerçekleştirilir. Tazminatlar maddi ve manevi olmak üzere iki şekilde sınıflandırılır (Karaahmetoğlu, 2025).

3.1.2.1. MANEVİ TAZMİNAT

6098 sayılı kanunun içerisinde yer alan madde 56'ya göre çalışanın yaşamış olduğu iş kazası sonucunda uğradığı zararı karşılamak veya ölmesi durumunda geride kalan ailesine çektikleri acıyı dindirmek, keder ve üzüntüyü hafifletmek için işveren tarafından ödenen bir tazminattır (Kanun, 2011). Bu tazminat tutarının hesaplanmasında matematiksel bir hesaplama yöntemi yoktur. Tutar hâkimin takdir ettiği uygun olabilecek bir miktar paradır. Belirlenen tutarı işveren ödemekle yükümlüdür. Hâkimin manevi tazminat hükmünü verirken kullanması gereken kıstaslar objektif, sübjektif ve karma görüşlerdir. Objektif görüş yaşanan ağır travmalar sonucunda psikolojik ya da fiziki olumsuzlukların ortaya çıkması durumudur. Sübjektif görüşte iş kazası sonrasında kişinin üzerinde etkisi olan acı, mutsuzluk, keder, üzüntü vb. gibi negatif duygulardır. Karma görüş ise hem objektif hem de sübjektif görüşün bir arada bulunması durumudur (Antalya, 2016).

3.1.2.2. MADDİ TAZMİNAT

İşverenlerin maddi tazminat yükümlülükleri çalışanların kaza geçirmesi sebebiyle uğradığı zararlar veya çalışanın ölümü durumunda yakınlarının uğramış olduğu zararlardır. Bu zararlara aynı zamanda destekten yoksun kalma sonucu oluşan zararlar da denilebilmektedir (Altınar, 2009).

İşveren tarafından ödenmesi gereken ve matematiksel olarak hesaplaması olan tazminatlardır. Bunlar;

- İş Göremezlik Tazminatı: İş göremezlik ödeneği çalışanlara kaza neticesinde işe geri dönüp dönmeyeceğine göre verilir. İşe dönebilecek durumda olup belirli bir süre işten uzak kalacak çalışanlara geçici iş göremezlik ödeneği verilir. Ancak mesleğini gerçekleştirmedeki kayıp oranı %10 ile %100 arasında ise çalışanlara sürekli iş göremezlik ödemesi verilmektedir. Bu düzenleme 5510 sayılı kanunun 19. maddesinde yer alır (Kanun, 2006).

Sürekli iş göremezlik ödeneği kaza geçiren çalışan yeniden sağlığına kavuşuncaya kadar ödenmektedir. Ancak iyileşme durumu söz konusu değil ise ömrü boyunca ödeme gerçekleştirilir. Sürekli iş göremezlik ödeneği de kendi içerisinde ikiye ayrılır. Çalışanın mesleğini gerçekleştirmedeki kayıp oranı %100 ise sürekli tam iş göremezlik ödeneği verilirken bu oran %10 ile %100'lük dilim arasında bulunuyor ise sürekli kısmi iş göremezlik ödeneği verilmektedir (Yılmaz, 2013).

- Destekten Yoksunluk Tazminatı: 6098 sayılı kanunda yer alan madde 55'e göre çalışanın çalışamaz hale gelmesi ya da ölüm durumunun

gerçekleşmesi halinde çalışanın bakmakla yükümlü olduğu kişiler, kazanmış olduğu maddi gelirden mahrum kalması sonucunda işveren tarafından bu kişilere ödenen tazminattır (Kanun, 2011). Ölen kişinin yalnızca eşi ya da çocuğu değil aynı zamanda anne, baba gibi bakmasının gerekli olduğu kişiler bulunması halinde bu kişiler de destekten yoksunluk tazminatını alma hakkına sahiptirler (Demircioğlu ve Balsever, 2016).

- Rücu Tazminatı: Rücu kelime olarak geri alma anlamına gelmektedir. 5510 sayılı kanunda yer alan madde 21'e göre iş kazası neticesinde çalışanın tedavi sürecinde yapılan harcamaları işverenden geri alma tazminatıdır (Kanun, 2006). Bu tazminat davası sigorta kurumu ya da sosyal güvenlik kurumu ile işveren arasında gerçekleşen bir davadır. İşveren tarafından çalışanın çalışma ortamında isg konusunda önlemleri yeteri kadar almaması sebebiyle çalışanın kaza geçirmesiyle sonuçlanan olaylarda harcanan tedavi giderlerini işverenden rücu etmesine denmektedir. Bu durum işverenin kusurlu bulunması ile gerçekleşmektedir (Ölmez, 2016).

3.1.3. KAZA SONUCU OLUŞAN HASAR MALİYETLERİ

Çalışma ortamında yaşanan iş kazası nedeniyle farklı durumlar ve maliyetler ortaya çıkmaktadır. Çalışılan makine, ekipman, malzeme, araç-gereç ya da üretilen ürün, hammadde hasarı oluşmaktadır (Aydemir vd., 2024). Yaşanan kazanın boyutuna göre maliyet miktarı da değişiklik göstermektedir. Büyük endüstriyel kazalarda, yangın oluşması durumunda, patlama meydana gelmesi durumunda yalnızca kazanın yaşandığı bölüm değil bütün işyeri hatta bazı durumlarda çevre dahi bu durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Çalışma alanlarında kullanılan makine ve ekipmanlar kolay elde edilebilen ya da ucuz olan malzemeler olmadığı için yaşanan kazanın maddi boyutu da bu denli yüksek olacaktır.

3.1.4. ADLİ MALİYETLER İLE CEZALAR

İşyerlerinde işverenler tarafında işg konusunda bütün önlemlerin alınmaması neticesinde oluşan kazaların maliyetlerinden biri de cezalar ve adli süreçte ortaya çıkan maliyetlerdir. Bir kişinin yaralanması ile sonuçlanan iş kazasında kişinin şikâyetçi olması durumunda dava açılır. Ancak birden çok kişinin yaralanması ya da bir veya birkaç kişinin ölümü ile sonuçlanan kazalarda şikâyet aranmaksızın dava açılmaktadır. Açılan davalarda işveren dava masrafları ile birlikte kusurlu bulunması durumunda cezai yaptırımlar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu davalar ile mahkeme masrafları ve

tarafının tutmuş olduğu avukatlık ücretleri kaza sonrasında ortaya çıkan maliyetler içerisinde yer almaktadır (Bütüner ve Uzun, 2010).

3.2. GİZLİ MALİYETLER

Bir kaza gerçekleştikten sonra ortaya çıkan maliyetlerden ikincisi ise gizli maliyetlerdir. Dolaylı ya da indirekt maliyetler olarak da adlandırılmaktadır. Görünen maliyetler kadar açık olmasa da gizli maliyetler görünen maliyetlerin en az 3 veya 4 katı kadar maliyete sebep olabilmektedir. Bu durum Heinrich'in çalışmasında buzdağına (iceberg) benzetilmiştir. Buzdağının görünen kısmı iş kazasının sadece görünen maliyetleri olurken bu maliyetlerin çok daha fazlası gizli maliyetler içerisinde yer almaktadır. (Heinrich ve Ainsworth 1930). Maliyet analizleri yapıldığında gizli maliyetlerin daha fazla öneme sahip olması gerektiği ve maliyetleri daha fazla etkilediği gözlemlenmiştir (Tan, 1999; Leigh vd., 2006).

3.2.1. KAZA ARAŞTIRMA VE OLAY İNCELEME MALİYETLERİ

İş kazasının yaşanması sonrasında olayın ciddiyetine göre maliyet değişkenlik göstermektedir. Özellikle ölüm gerçekleşmesi durumunda olay yeri inceleme ekipleri, savcı ile kolluk kuvvetleri gelerek olayın nasıl meydana geldiğinin araştırması yapılır. Olay ile ilgili varsa kamera kayıtları, şahitlerin ifadeleri alınarak gerekli incelemeler başlatılır. İnceleme ve araştırma süreci zaman aldığı için bu süreçte işyerinin kaza yaşanan bölümünde ya da tamamında işin durdurulması gerçekleşir. Bu süreçte üretimin yapılmaması da maddi kayıp demektir. İş kazasında ölüm gerçekleşmemiş ise işg açısından işverenin bu durumun nasıl gerçekleştiği ile ilgili araştırmalar yapılmasını isteyerek bir daha yaşanmaması için önlemler alması gerekmektedir. Araştırılacak olan kaza sebebi ile alınacak olan önlemlerin maliyeti de iş kazası sonrası ortaya çıkan maliyetler arasında yer almaktadır.

3.2.2. FAZLA ÇALIŞMA VE MOTİVASYON

İş kazası sonucunda kaza geçiren çalışanın ölmesi durumunda yerine gelecek olan çalışana bulana kadar geçen sürede üretim yavaşlaması olacağı için maddi kayıp söz konusu olacaktır. Ayrıca özellikle yıllardır aynı işyerinde çalışan ve işi bilen bir çalışanın ölmesi veya iş göremezlik durumunda aynı kalifiyede bir çalışan yetiştirene kadar geçen sürede maddi kayıplar oluşmaktadır. Ölüm durumu olmasa bile bir çalışanın kaza geçirmesi sonucunda kısa süre de olsa işten uzak kalması gerektiğinde kaza geçiren çalışanın açığını kapatmak adına iş arkadaşlarının da fazla mesai yapması gerekebilmektedir. Bu süreçte hem kaza geçiren çalışana ücret ödenirken

hem de fazla çalışma yapan çalışana ödeme yapılması gereklidir. Bu durumda da bir günlük iş için iki günlük ödeme yapılmış olacaktır (Balcı vd., 2016).

Yalnızca kaza sonrası ücret ödemesi maddi kayıplara sebep olmaz. Aynı zamanda kaza geçiren ve sonucunda yaralanan ya da ölen çalışanın iş arkadaşlarında olayın izi kalıp psikolojik etkileri ortaya çıkmaktadır. ‘Kaza geçiren kişi ben olabilirdim, şuan bende ölmüş olabilirdim’ gibi düşüncelere kapılan çalışanların işe odaklanmasında sorunlar oluşabilmektedir. Bu psikolojik etkilenme de iş verimini olumsuz yönde etkiler. Üretilen ürünün kalitesinde düşüş olması, ürünün zamanında elde edilememesi, işe zamanında gelmeme ve yeterince odaklanamama gibi kişisel sorunlar müşteri kaybı ya da ürün israfına sebep olabilmektedir. Bu da maddi kayıplara neden olmaktadır.

3.2.3. YÖNETİMİN ZAMAN KAYBI

Yönetici kadronun zaman kaybı ile dile getirilen fazladan yapılan mesai değildir. Bir işletmede işveren ya da yönetici olarak görev yapan ve işverene vekâlet eden kişilerin işletmeye fayda sağlayacak yeni teknolojiler, üretimin kalitesini arttırabilecek çalışmalar, verimlilik ve üretim miktarını arttırmaya yönelik çalışmalar ile yeni müşteriler ve yeni pazar araştırmaları yaparak işletmeye fayda sağlamayı ve büyütmeyi hedeflemektedirler. Buradaki zaman kaybı ile bu hedef sektöre uğramaktadır. Yöneticilerin çalışmalarını ve zamanlarını bu hedef için harcamaları gerekmektedir. Çünkü bu hedef işyerinin büyümesini ve kazancın artmasını sağlamaktadır (Balcı vd., 2016). İşyerinde yaşanan bir iş kazası sonucunda kazanın oluşumu, araştırılması, kaza geçirenlerin sağlık durumu, ölüm varsa yakınlarının ve ailesinin tepkisi, çalışanların moral ve motivasyonunun düşmesi ve adli sürecin başlaması ile mahkeme işlemleri ve yargılama sürecinde zaman kayıpları açığa çıkmaktadır. Yönetimde yer alan kişilerin işletmeyi büyütme için yeni projelerde ve çalışmalarda bulunması yerine mahkeme ve adli süreç ile zaman kaybı oluşmaktadır. Oluşan bu zaman kaybı da işletmeler için maliyet kaybına sebep olmaktadır (Ünal, 2008).

3.2.4. İŞLETMENİN SAYGINLIK KAYBI

Bir işletmede yaşanan iş kazası sonucu ortaya çıkan gizli maliyetlerden biri de işletmenin saygınlık kaybıdır. Özellikle hizmet, gıda, turizm, otomotiv vb. gibi müşterisi toplum olan sektörlerde yaşanan iş kazaları toplum tarafından tepki oluşturarak müşteri kaybına sebep olacağı için ciddi bir maddi kayıp meydana getirir. Yalnızca bu sektörler değil aynı zamanda kurumsal olan büyük işletmelerin ya da uluslararası piyasaya hammadde ya da ürün gönderen işletmelerde de yaşanan bir iş kazası mali açıdan büyük zarar oluşturur. Bir ürünün üretilmesinden kullanıcıya ulaşımına kadar belirli bölümler ve

işletmelerden geçer. Bu işletmeler zincirin halkası gibi birbirlerine bağlıdır. Bir işletmenin üretmiş olduğu bir ürün diğer bir işletmenin hammaddesi olabilmektedir. Ürün elde edebilmek için işletmelerin tedarikçilere ihtiyaçları vardır. İşverenler tedarikçilerin iş yerlerinde kaza oluşup işin aksamasını istemediği için üretimde yer alan bütün alanlarda OHSAS 18001 isg yönetim sistemi ile ISO 14001 çevre yönetim sistemlerinin uygulanmasını talep edebilmektedir (Karadağ, 2022). Bu sebepten dolayı zincirin halkasında yer alan bir işletmede kaza meydana gelmesi durumunda işin durması sebebiyle üretimde aksama meydana gelecektir. Bu durumun tekrarlaması halinde ise müşteri kayıpları kaçınılmaz olacaktır. Çünkü kimse işini aksatmak ya da müşterilerini kaybetmek istemez. O sebepten dolayı hammadde aldığı işletmeyi değiştirmek durumunda kalacaktır (Yükçü ve Gönen, 2009).

4. SONUÇ

Çalışma yaşamında meydana gelen kazalar ve yaralanma, hastalık ile ölüm gibi muhtemel olan sonuçları çalışanlar için sorunlar teşkil etmektedir. Türkiye verilerinde iş kazası sayısında artış olduğu ve bu kazaların ülkenin nüfusundaki artıştan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Çalış ve Büyükakıncı, 2021). Oluşan bu sorunlar maliyet oluşturmakla birlikte kişinin ailesini zor durumda bırakma ve mevcut ekonomik durumu ile sosyal durumunun kötüye gitmesine sebep olmaktadır (Lay vd., 2017). İşverenlerin proaktif yaklaşımı benimsemeleri ve bu benimseme için maliyetlerden kaçınmamaları iş kazası neticesinde oluşacak maliyetlerin önüne geçmedeki en büyük durumdur. Bu yaklaşımla birlikte çalışma ortamlarındaki tehlike ve riskler belirlenmesi, çalışanların aktif katılımı sağlanması, isg profesyonellerinin katılımının sağlanması, araç-gereçlerin kontrol ve bakımları yapılması, çalışanların eğitim ve bilgilendirilmesi yapılması temel ögesidir (Yılmaz ve Yıldırım, 2022). Bu sebepten dolayı isg kültürünü oluşturarak işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenliği için olay gerçekleşmeden önce bütün önlemleri alarak çalışma gerçekleştirilmelidir. Bölüm içerisinde yer aldığı üzere iş kazaları %98 ve meslek hastalıkları ise %100 oranında önlenabilmektedir (Üngüren vd., 2017: 24). Bu demek oluyor ki yaşanacak olan iş kazası ya da meslek hastalığı neticesindeki maliyetler de bu oranda önlenabilir. Olayların gerçekleşmemesi için bu maliyetlerden çok daha azını harcayarak bu maliyetlerin önüne geçebiliriz. İsg ile ilgili çalışmalar gerçekleştiren profesyoneller işverenlerdeki bu algının önüne geçerek iş güvenliği kültürünün işletmede oturtulmasını sağlamada önemli rol oynamaktadır. Bir iş kazası sonucunda oluşan görünen ve gizli maliyetler neticesinde yaşanan maddi kayıp ile çalışma alanında birçok önlem alınabilir ve yaşanabilecek birçok kazanın önüne geçilebilir (Rikhardsson ve Impgaard, 2004). Bu durumu tespit edebilmek

ve önlemler alabilmek amacıyla yaşanan iş kazalarının detaylı analizlerinin yapılması gerekmektedir (Jeong ve Shin, 2016). Tan (1999)'ın analizinde ABD' de yaptığı kaza maliyetlerinin incelenmesinde verimin de azalması sebebiyle dolaylı, indirekt ya da gizli maliyet olarak adlandırılan maliyetlerin görünen ya da direkt maliyetlere oranla daha yüksek çıktığını gözlemlemiştir. Bu durumda çalışma hayatında ihtiyaç duyulan şeylerden biri de yaşanan kazaların gerçek maliyetlerini kesin bir şekilde ortaya koyabilecek sağlam, ölçülebilen ve sonucunda alınacak olan önlem ile karşılaştırabileceğimiz bilgilere sahip olmaktır (Jallon vd., 2011). Elbette bölüm içerisinde maliyet açısından bir değerlendirme yapıldığı için bu konulara değinilmektedir. Ancak maliyet düşünülmüş olsa dahi alınacak olan önlemler, oluşturulacak olan işg kültürü ve benimsenecek olan proaktif yaklaşım ile hem maliyet açısından işyeri kâr etmiş olacak hem de çalışanlar için sağlık ile güvenlik açısından daha iyi bir çalışma ortamı sağlanmış olacaktır.

5. Kaynakça

- Acara, A.Ç., Yanturalı, S., Canacık, Ö. ve Bolatkale, M. (2021). Acil servis iş kazası nedeniyle değişen iş kazaları nedenleri, iş kazalarının oluşum çeşitliliği ve çözüm önerilerinin incelenmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*, 11 (EK-1), 184-189.
- Altınır, F. Z. (2009). İşverenin iş kazası ve meslek hastalığından doğan maddi tazminat yükümlülüğü. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(3-4), 265-289.
- Antalya, O. G. (2016). Manevi zararın belirlenmesi ve manevi tazminatın hesaplanması-Türk hukukuna manevi zararın iki aşamalı olarak belirlenmesine ilişkin bir model önerisi-. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 221-250.
- Aydemir, D., Ay, B., İlerler, E., & Çavdar, U. (2024). Çalışma ortamlarında tehlike analizi: Türkiye ve Avrupa’da iş kazalarına yol açan unsurların karşılaştırılması. *Türk Mühendislik Araştırma ve Eğitimi Dergisi*, 3(2), 81-90.
- Aydoğan, Z. (2025). Çalışma hayatında iş kazaları. A. Abdullah ve D. Akal Yılmaz (Ed.) *Çalışan sağlığı ve iş güvenliği* içinde (1. Baskı, ss 23-77). Yönetim Yayınları. DOI: 10.58830/yp.pub-2025-10.0015
- Balcı, B., Taçkın, E., Balcı, E. Ö., & Yerden, A. (2016). İş kazalarında mali kayıplar. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 66-83.
- Bütüner, O. & Uzun, D. (2010). ‘İş kazalarının maliyetleri ve hesaplamaları üzerine bir araştırma’ MYO-OS 2010- *National Vocational Schools Student Symposium*, Düzce.
- Ceylan, H. (2021). Türkiye’de meydana gelen ölümlü iş kazaları. *İSG Akademik*, 3(1), 1-13.
- Çalış, S., & Büyükkakıncı, B. Y. (2021). Türkiye’nin iş kazaları açısından durumu: ILOSTAT ve SGK verileri karşılaştırması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 574-585.
- Çevik Taşdemir, D. & Yıldırım, İ. (2020). İş sağlığı ve güvenliği: iş sağlığı, iş güvenliği, güvenlik iklimi ve güvenlik kültürü üzerine kavramsal bir çalışma. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(49), 82-89.
- Çolak, T., Yılmaz, S., Kalaycıoğlu, O., Çolak, Z., & Celik, K. (2022). İş kazası nedeniyle acil servise başvuran olguların demografik özellikleri ve maliyet analizi. *Aksaray Üniversitesi Tıp Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-5.
- Demircioğlu, M., & Balsever, S. (2016). İş kazası ve meslek hastalığı sonrası ölüm nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 74, 1171-1187.
- Hämäläinen, P., Saarela, K. L., & Takala, J. (2009). Global trend according to estimated number of occupational accidents and fatal work-related diseases at region and country level. *Journal of safety research*, 40(2), 125-139.

- Heinrich, H. W., & Ainsworth, C. (1930). Industrial accidents and safety. *Monthly Labor Review*, 31(5), 72-87.
- Jallon, R., Imbeau, D., & de Marcellis-Warin, N. (2011). Development of an indirect-cost calculation model suitable for workplace use. *Journal of safety research*, 42(3), 149-164.
- Jeong, B. Y., & Shin, D. S. (2016). Characteristics of occupational accidents in Korean, Chinese, Japanese and Western cuisine restaurants. *Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries*, 26(3), 316-322.
- Kanun (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu) (2006), T.C. Resmi Gazete, 26200, 16.06.2006
- Kanun (6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu) (2011), T.C. Resmi Gazete, 27836, 11.01.2011
- Kanun (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu) (2012), T.C. Resmi Gazete, 28339, 20.06.2012
- Karaahmetoğlu, A. (2025). İş kazası halinde işverenin maddi tazminat sorumluluğu. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2), 865-918.
- Karadağ, T. (2022). Tedarikçi seçiminde iş sağlığı ve güvenliği malzemelerinin alımına yönelik bir uygulama, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(7): 978-987
- Koç, M., & Akbıyık, N. (2011). Türkiye’de iş kazalarının maliyetleri ve çözüm önerileri. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 129-175.
- Lay, A. M., Saunders, R., Lifshen, M., Breslin, F. C., LaMontagne, A. D., Tompa, E., & Smith, P. M. (2017). The relationship between occupational health and safety vulnerability and workplace injury. *Safety science*, 94, 85-93.
- Leigh, J.P., Wachrer, G., Miller, T.R. ve McCurdy, S.A. (2006). Costs Differences Across Demographic Groups And Types Of Occupational Injuries And Illnesses. *American Journal Of Industrial Medicine*, 49 (10), 845-853.
- Osterhautd, M. (2002). Analysis of Accident Cost Comparison with Available Research. (Thesis). Rochester Institute of Technology
- Ölmez, F. (2016). İşveren sorumluluk sigortası. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 2131-2149.
- Özbakır, O., & Cengiz, Ö. (2023) İş kazalarının sosyal sigorta ve kayıp iş günü maliyetleri perspektifinde analizi Analysis of work accidents from the perspective of social insurance and lost work day costs.
- Rikhardsson, P. M., & Impgaard, M. (2004). Corporate cost of occupational accidents: an activity-based analysis. *Accident Analysis & Prevention*, 36(2), 173-182.

- Tan, O. (1999). *İş kazası oluşmadan alınacak önlemlerin maliyeti ile iş kazası oluştuktan sonraki harcama maliyetlerinin analizi ve karşılaştırması*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Ünal, H. G. (2008). Türkiye’de tarımsal iş kazaları ve meslek hastalıklarının maliyeti üzerine bir araştırma. *Journal of Agricultural Sciences*, 14(04).
- Üngüren, E., Arslan, S., & Koç, T. S. (2017). The effect of fatalistic beliefs regarding occupational accidents on job satisfaction and organizational trust in hotel industry. *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*, 5(1), 23-56.
- Yılmaz, G., & Yıldırım, S. (2022). Eğitim sektöründe gerçekleşen iş kazalarına yönelik bir araştırma. *OHS ACADEMY*, 5(3), 175-185.
- Yılmaz, H. (2013). *İş kazası kavramı ve sonuçları*. (Yayın No. 351726) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yükçü, S., & Gönen, S. (2009). Implementation proposal for the assessment of occupational accident costs in terms of quality costs. *Ege Academic Review*, 9(3), 933-953.

